

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره: دکتری

رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی

گروه: علوم انسانی

کمیته تخصصی: الهیات و معارف اسلامی

مصوبه جلسه شماره ۱۳۰ مورخ ۱۳۶۹/۰۴/۱۷

شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس دوره نکتهداری
الهیات و معارف اسلامی

در پنج رشته

- ۱- ادیان و عرفان
- ۲- تاریخ و تمدن ملل اسلامی
- ۳- علوم قرآن و حدیث
- ۴- فقه و مبانی حقوق اسلامی
- ۵- فلسفه و کلام اسلامی

سردبیر:

کمیته تخصصی الهیات و معارف اسلامی

در جلسه ۱۳۰ شورای سرپرستان مورخ ۱۳۶۹/۴/۱۷ که در ادامه
جلسه ۲۰۰ شورای عالی برنامه ریزی تشکیل شد به تصویب رسید

اعضاء کمیته تخصصی الهیات و معارف اسلامی گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی

۱- دکتر نجفقلی حبیبی

۲- دکتر سیدمحمد باقر محبتی

۳- دکتر هادی عالم زاده

۴- دکتر علیرضا فیضی

۵- دکتر ابوالقاسم کرچی

۶- دکتر غلامالله مدنی

۷- دکتر علی مهدی زاده

۸- دکتر محمد واعظزاده خراسانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی

دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در پنج رشته

گروه: علوم انسانی

کمیته: الهیات و معارف اسلامی

رشته های: ادیان و عرفان و تاریخ و تمدن ملل اسلامی و علوم قرآن و حدیث، فقه و مبانی حقوق
اسلامی، فلسفه و کلام اسلامی.
دوره: دکتری

شورای عالی برنامه ریزی در دو استمیتیمین جلسه

مورخ ۱۳۶۹/۴/۱۷ بر اساس طرح دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در شاخه
که توسط کمیته الهیات و معارف اسلامی گروه علوم انسانی شورای عالی
برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی
این دوره را در سه فصل (منخفضات کلی، برنامه و سرفصل دروس) تشریح
بموجب تصویب کرد و مقرر میسازد:

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در شاخه

از تاریخ تصویب بوابی کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که
منخفضات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ

و آموزش عالی اداره میشوند.

ب: موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی

و بر اساس قوانین تاسیس میشوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای عالی
برنامه ریزی برنامه ریزی میباشند.

ج: موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص

تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲- از تاریخ ۱۳۶۹/۴/۱۷ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه موسسات آموزشی در زمینه دکتری الهیات و معارف اسلامی در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی با دنده مطابق مقررات میتوانند این دوره را در ادوار برنامه جدید اجرا نمایند .

ماده ۳- مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در سرفصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود .

رای صادره در دوپستیمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۱۳۶۹/۴/۱۷

در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در شاخه

۱) برنامه آموزشی دوره دکتری الهیات در پنج شاخه که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آرا بتصویب رسید .

۲) برنامه آموزشی دوره دکتری الهیات در پنج شاخه از تاریخ تصویب قابل اجرا است .

رای صادره در دوپستیمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۶۹/۴/۱۷ در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری الهیات در پنج شاخه صحیح است بمورد اجرا گذاشته شود .

موردنا شیدا است :

دکتر مصطفی معین
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجرا ابلاغ میشود .

سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

بسمه تعالی

برنامه و سرفصل دروس و منابع

دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی

فصل اول - مقدمه :

کمیته برنامه ریزی الهیات و معارف گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی با عنایت به برنامه های توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی - آموزشی جمهوری اسلامی ایران ، به منظور تربیت و تامین نیروی انسانی لازم ، جرح و تعدیل و تجدید نظر کامل در برنامه های درسی دوره دکتری راضوری تشخیص دادو به امید نزدیک شدن به این اهداف ، با ملحوظ داشتن اصول قانون اساسی و خطوط اصلی برنامه های کلی جمهوری اسلامی ایران و نیازهای آموزشی ، فرهنگی و اجتماعی کشور ، به تنظیم و تدوین برنامه های درسی مناسب برای دوره دکتری الهیات و معارف اسلامی در پنج رشته (علوم قرآن و حدیث ، فقه و مبانی حقوق اسلامی ، کلام و فلسفه اسلامی ، ادیان و عرفان ، تاریخ تمدن اسلامی) اقدام کرده . اهداف و مشخصات هر یک از برنامه ها ، سرفصل دروس و منابع این دروس که به تصویب کمیته مذکور رسیده ، به شرح زیر است :

۱- تعریف و اهداف : دوره دکتری الهیات و معارف -

اسلامی در پنج رشته تخصصی مذکور ، بر اساس ضوابط دانشگاهی پذیرفته در سطح بین المللی و به منظور نیل به اهداف اصلی

زیرنو گشائی میشود :

- ۱-۱ تربیت و تامین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس در دانشکده ها و دیگر موسسات عالی آموزشی .
- ۱-۲ تربیت و تامین پژوهشگر و محقق در زمینه مطالعات عالی اسلامی در رشته های قرآن و حدیث ، فقه و اصول و حقوق اسلامی کلام و فلسفه حکمت اسلامی ، عرفان و فرق و ادیان ، تاریخ و تمدن ملل اسلامی .
- ۱-۳ تامین نیروی انسانی لازم و متخصص برای رایزنیه های فرهنگی در خارج کشور .
- ۱-۴ تربیت قضات و کارشناسان حقوقی
- ۱-۵ تربیت متخصصان علوم و معارف اسلامی جهت تامین مشاورانی صاحب نظر در مسائل سیاسی - عقیدتی
- ۱-۶ فراهم ساختن امکانات تحصیل علوم و معارف اسلامی برای آن گروه از علاقمندان که زمینه کسب این علوم و معارف - در حوزه برای آنان ممکن نیست .
- ۱-۷ جذب داوطلبان مطالعات تخصصی اسلامی از کشورهای دیگر (بر طبق ضوابط نسوب دولتی و از طریق اختیار نهادن بورسهای تحصیلی) .
- ۱-۸ فراهم ساختن امکانات علمی و تحقیقاتی برای طرح و اجرای پروژه های پژوهشی (فردی یا گروهی) در زمینه تالیف و تصحیح کتب و مقالات و ... و برگزاری سمینارها و کنگره های علمی و پژوهشی .

بدیهی است که مشابهت برخی از این اهداف با مقاصدی که

در حوزه های علمیه اسلامی تعقیب میشود، جامعه اسلامی را از این دوره عالی دانشگاهی بی نیاز نمی سازد، زیرا کیفیت، روش، طول دوره تحصیلی، نحوه پذیرش دانشجویان و طلاب برای تعلیم و تعلم در حوزه و دانشگاه تفاوت های اساسی با یکدیگر دارد.

اصول متبع در حوزه های مبتنی بر سنت های چند صد ساله و متناسب با اهداف خاصی است که پیروی از آنها در دانشگاهها - با معیارهایی که دانشگاهها دارند - ممکن نیست. همچنین وصول به اهدافی که در حوزه ها ملحوظ نظر پایه گذاران آنها بوده و هست، یعنی تربیت فقهای برجسته (تا حد مقام عالی و شامخ مرجعیت)، اصولیان، مفسران، متکلمان، مبلغان، ائمه جمعه و جماعت و ... به هیچ روی با ضوابط خاص دانشگاهی تحقق پذیر نیست، اما در عین حال باید پذیرفت که هر یک از این دو نهاد می توانند در حدود ضوابط و متناسب با اهداف خود از یکدیگر بهره گیرند و به هم یاری دهند، چنانکه به برکت انقلاب اسلامی ایران و در راستای تحقق وحدت حوزه و دانشگاه هم اکنون گامهایی در این راه برداشته شده است.

۲- طول دوره و شکل نظام:

دقیقا " مطابق آئین نامه دوره دکتری مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی

۳- واحدهای درسی :

۲۸ تا ۳۰ واحد، مشتمل بر ۲۰ واحد از رشته اصلی
و ۸ تا ۱۰ واحد برای گرایش فرعی در نظر گرفته شده
است .

عناوین دروس دوره دکتری رشته "علوم قرآن و حدیث"

۱- رجال حدیث	۲ واحد
۲- تاریخ قراآت	۲ واحد
۳- علم الحدیث ۱ و ۲	۴ واحد
۴- نقد و تحقیق مکاتب و روشهای تفسیری {و}	۴ واحد
۵- اعجاز قرآن	۲ واحد
۶- تحقیق درباره ترجمه قرآن	۲ واحد
۷- نقد و بررسی درباره احادیث موضوعه	۲ واحد
۸- مصطلح الحدیث	۲ واحد
۹- تحقیقی درباره جوامع حدیثی کهن و متأخر شیعه	۲ واحد
۱۰- تحقیقی " " " " اهل سنت	۲ واحد
۱۱- تفسیر ۱ و ۲	۴ واحد

۲۸ واحد

جمع

عناوین دروس دوره دکتری رشته " فقه و مبانی حقوق اسلامی "

۲ واحد	۱- فقه (۱) قوانین و حقوق تجارت در اسلام
۲ واحد	۲- فقه (۲) " " "
۲ واحد	۳- فقه (۳) " " "
۲ واحد	۴- فقه (۴) حقوق جزای اسلامی
۲ واحد	۵- فقه (۵) آئین دادرسی
۲ واحد	۶- اصول ۱
۲ واحد	۷- اصول ۲
۲ واحد	۸- اصول ۳
۲ واحد	۹- اصول ۴
۲ واحد	۱۰- اصول ۵
۲ واحد	۱۱- قواعد فقه ۱
۲ واحد	۱۲- قواعد فقه ۲
۴ واحد	۱۳- نقد و بررسی ادیان الاحکام

۲۸ واحد

جمع

عناوین دروس دوره دکتری رشته " فلسفه و کلام اسلامی "

این برنامه در دو بخش تنظیم شده است :

بخش اول - دروس مشترک یا پایه که ۲۰ واحد است و مشترک بین تمامی گرایشها و

شاخه‌های فرعی و باید اول تدریس شود .

بخش دوم - دروس گرایشی یا فرعی که يك دانشجو الزاما باید پس از گذراندن

دروس مشترک يك گرایش را انتخاب کند . دروس هرگرایش ۱۰ واحد است .

و اینک تفصیل برنامه

بخش اول - دروس مشترک : ۲۰ واحد بشرح زیر :

۲ واحد	۱- فلسفه مشاء (ابن سینا) - ۱
۲ واحد	۲- فلسفه مشاء (ابن سینا) - ۲
۲ واحد	۳- عرفان نظری
۲ واحد	۴- فلسفه تطبیقی
۲ واحد	۵- حکمت متعالیه (فلسفه ملاصدرا) - ۱
۲ واحد	۶- " " " " - ۲
۲ واحد	۷- " " " " - ۳
۲ واحد	۸- " " " " - ۴
۲ واحد	۹- " " " " - ۵
۲ واحد	۱۰- " " " " - ۶

۲۰ واحد

جمع

ر (۶۹/۴/۱۰)

بخش دوم - دروس گرایشها :

الف - گرایش فلسفه مشاء : ۱۰ واحد بشرح زیر :

۲ واحد	۱- فلسفه مشاء (ابن سینا) - ۳
۲ واحد	۲- فلسفه مشاء (ابن سینا) - ۴
۴ واحد	۳- فلسفه مشاء (ابن سینا) - ۵
۲ واحد	۴- فلسفه مشاء (مابعدالطبیعه ارسطو)

جمع ۱۰ واحد

ب - گرایش حکمت متعالیه (فلسفه ملاصدرا) : ۱۰ واحد بشرح زیر :

۴ واحد	۱- حکمت متعالیه (ملاصدرا) - ۷
۲ واحد	۲- " " - ۸
۲ واحد	۳- " " - ۹
۲ واحد	۴- " " - ۱۰

جمع ۱۰ واحد

ج - گرایش منطق : ۱۰ واحد بشرح زیر :

۲ واحد	۱- منطق قدیم
۲ واحد	۲- فلسفه منطق
۴ واحد	۳- منطق جدید
۲ واحد	۴- منطق تطبیقی

جمع ۱۰ واحد

ر (۶۹/۴/۱۰)

برنامه دروس

عناوین دروس دوره دکتری رشته " ادیان و عرفان تطبیقی "

۴ واحد	۱- بررسی متون عرفانی بزبان فارسی
۴ واحد	۲- " " بزبان عربی
۲ واحد	۳- متون دینی و عرفانی بودائی
۴ واحد	۴- متون دینی ایران پیش از اسلام
۲ واحد	۵- متون دینی و عرفانی هندوئی
۴ واحد	۶- بررسی متون دینی و عرفانی یهودومسیحیت
۲ واحد	۷- مباحث عمده کلامی در فرق اسلامی
۲ واحد	۸- عرفان تطبیقی
۲ واحد	۹- روشهای تحقیق در ادیان
۲ واحد	۱۰- جامعه شناسی دینی

۲۸ واحد

جمع

ر (۶۹/۴/۱۰)

عناوین دروس دوره دکتری رشته " تاریخ و تمدن ملل اسلامی "

۴ واحد	۱ - شناخت مآخذ
۲ واحد	۲ - اسلام و ایران
۲ واحد	۳ - جغرافیای تاریخی اسلام (۱)
۴ واحد	۴ - تاریخ نهادهای آموزشی در اسلام
۲ واحد	۵ - جغرافیای تاریخی (۲)
۲ واحد	۶ - شرق شناسی و مستشرقان
۴ واحد	۷ - مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در سرزمینهای شرقی اسلامی
۲ واحد	۸ - مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در مصر و شام
۴ واحد	۹ - مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در مغرب و اندلس
۲ واحد	۱۰ - مظاهر تفکر اسلامی در تمدن ملل مسلمان

۲۸ واحد

جمع واحدها

نام درس : رجال حدیث

تعداد واحد : (۲) اختصاصی

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی با ارزش کتب و جوامع حدیثی از رهگذر شناخت رجال آن.

سرفصل دروس : اجمع کتب رجال شیعی و سنی.

کیفیت مراجعه به کتب رجال.

ضرورت رجوع به علم رجال.

معیار و شایستگی و حسن.

توفیق.

منشا، توفیقات عمومی و عدم حجیت آن.

ارزش کتب اربعه شیعه از نظر رجال روایت و نقل آنها.

توانم تکلیف درسی

منابع اصلی درس:

مقدمه معجم الرجال : آیه الله خوئی.

مقدمه تیفتح المقال : امامقانی.

منابع فرعی درس:

همان مراجع یاد شده در رجال حدیث (۱).

نام درس : تاریخ قراءات

تعداد واحد : (۲)

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی با علومى كه به فهم صحيح قرآن و استفاده از آن مدد مى رساند.

سرفصل دروس : تعريف قراءات، اقسام قراءات، مصادر قراءات، اسباب اختلاف

قراءات، اختيار در قراءات، مقياس قرائى، قرائت و تجويد.

نزول القرآن على سبعة احرف، الفاظ القرآن ونظمها من الله قراءات سبع.

توأم با تکلیف درسى.

منابع اصلى درس: القراءات القرآنية: دكتور عبدالهادى فضلى.

البيان : آية الله خوئى.

بحوث فى تاريخ القرآن وعلومه : مير محمدى.

منابع فرعى درس: القراءات واللهجات: عبدالوهاب حموده التفسير فى القراءات

السبع: ابو عمرو دانى.

التفسير فى القراءات الفسر: ابن الجزرى.

وساير كتب قراءات

نام درس : علم الحديث (1) شناسائی اجمالی کتب حدیث شیعہ .

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی اجمالی و تحلیلی درباره کتب حدیث شیعہ .

سر فصل دروس : گذری بر تدوین حدیث شیعہ و مراحل آن، بحث تحلیلی در اصول

و جوامع حدیثی شیعہ، مقایسه کتاب الکافی کلینی با صحیح بخاری .

ملاکهای اعتبار حدیث از نظر شیعہ .

و عناوین فرعی دیگری که درخور بحث این درس می باشد .

به ضمیمه تکلیف درسی

منابع اصلی :

مقدمه کتاب " تفصیل وسائل الشیعة الی تحمیل مسائل الشریعة : شیخ حر عاملی . "

مقدمه کتب حدیث در حال شیعہ .

منابع فرعی :

اضواء علی السنة المحمدية : ابوریہ .

تأسیس الشیعة : سیدحسن صدر .

دراسات فی الحديث والمحدثین : هاشم معروف حسنی .

نام درس : علم الحديث (۲) (نقد و تحلیل اجمالی کتب حدیث اهل سنت)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی اجمالی و تحلیلی با کتب حدیث اهل سنت .

سرفصل دروس : گذری بر تدوین کتب حدیث اهل سنت و تطور مراحل آن . بحثی تحلیلی درباره جوامع حدیثی اهل سنت و تحقیق درباره مبانی و اصول آن . ملاکهای اعتبار حدیث از نظر اهل سنت . همراه با بحث در عناوین فرعی موضوعات یاد شده .

به ضمیمه تکلیف درسی

منابع اصلی :

مقدمه جامع الاحادیث .

أضواء علی السنة المحمدية : ابوریہ .

قواعد التحديث : علامه قاسمی .

منابع فرعی :

السرا الحثیث فی تاریخ تدوین الحدیث : صدیقی .

معرفة الحدیث : حاکم نیشابوری .

نام درس : نقد و تحقیق مکاتب و روشهای تفسیری (۱)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : ایجاد زمینه تمیز برای اظهار نظر راجع به مکاتب و روشهای متفاوت و متداول در تفسیر .

سرفصل دروس : جزوهای مشتمل بر بیان روشهای :

۱- تفسیر به ماثور از شیعه :

مانند : نور الثقلین ، حویزی ، التفسیر الصافی ، فیض کاشانی ،
واهل سنت :

از قبیل : جامع البیان طبری ، الدر المنثور : سیوطی .

۲- و مباحث کلامی تفسیر هائی :

مانند : التبیان : شیخ طوسی ، مجمع البیان : طبرسی ، المیزان : علامه طباطبائی ،
مفاتیح الغیب : فخرالدین رازی .

۳- و تفسیر تأویلی مانند :

تفسیر مرآت الانوار (شیعه) ، التأویلات : ملا عبدالرزاق .

توأم با تکلیف درسی .

منابع فرعی :

نقدی بر التفسیر و المفسرون : ذهبی ، ومذاهب .

التفسیر الاسلامی : ترجمه دکتر عبدالحلیم بخار .

ر (۶۸/۱۱/۹)

نام درس : نقد و تحقیق مکاتب و روشهای تفسیری (۲)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : همان هدف مذکور در نقد و تحقیق مکاتب و روشهای تفسیری (۱)

سرفصل دروس : بررسی و کاوش در تفسیرهای فارسی از آغاز تا زمان معاصر،
و نقد و ارزیابی آنها از لحاظ دینی.

توأم با تکلیف درسی

منابع اصلی : جزوه استاد

د (۶۸/۱۱/۹)

نام درس : اعجاز قرآن

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : همان هدف مذکور در علوم قرآنی (۲)

سرفصل دروس : اعجاز قرآن و بررسی آراء، مربوط به آن.

بررسی عناوین زیر:

ایهام، استخدام، التفات، اطراد، انسجام، ادماج، و عناوین دیگری که در نوع پنجاه و هشتم الاتقان سیوطی مطرح است.

به ضمیمه تکلیف درسی

منابع اصلی:

اعجاز القرآن : مصطفی صادق رافعی.

بحوث فی تاریخ القرآن و علومه : میر محمدی

منابع فرعی:

الاتقان: سیوطی نوع ۵۸.

البرهان زرکشی.

نام درس : تحقیق درباره ترجمه قرآن

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل‌ها : بررسی واژه ترجمه و ریشه یابی این کلمه و کاربرد آن در احادیث.

چه زمانی ترجمه قرآن آغاز شد.

آراء موافقان و مخالفان ترجمه قرآن .

ترجمه قرآن به زبانهای مختلف دنیا .

بهترین ترجمه‌های قرآن در زبانهای مختلف.

توأم با تکلیف درسی

منابع اصلی :

به صورت کنفرانس و تهیه جزوه از سوی استاد .

منابع فرعی :

المستشرقون، دائرة المعارف الاسلامیة، تفسیر المنار مجلدنهم.

ر (۶۸/۱۱/۹)

نام درس : نقد و بررسی درباره احادیث موضوعه

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : تشخیص احادیث از موضوعات و راه شناسایی آنها.

سر فصل دروس : علل و ریشه‌های وضع و جعل احادیث.

کوشش‌های محدثان در تصفیه احادیث از موضوعات.

آثاری که در این باره تالیف و نگاشته شده است.

توأم با تکلیف درسی

منابع اصلی :

به صورت کنفرانس و جزوه استاد . و استفاده از مقدمه معجم رجال الحديث : آیت اله

خوشی .

منابع فرعی :

مقدمه کتب رجال شیعی .

الضعفاء والمجروحین : بستی .

اللئالی الممنوعة فی الاحادیث الموضوعه : سیوطی

نام درس : مصطلح الحديث (درایة الحديث)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی با میزان وضابطه اعتبار حدیث.

سرفصل دروس : پیدایش (درایة) مصطلح الحديث وتطور آن در میان فریقین .
مقارنه وتطبيق مصطلحات الحديث : " صحیح وغیر صحیح " از نظر فریقین وبررسی
تطبیقی درباره مصطلحات دیگر .

به ضمیمه تکلیف درسی

منابع اصلی :

درایه و شرح آن : شهید ثانی .

منتقى الجمان : حسن بن زین الدین عاملی .

منابع فرعی :

علوم الحديث ومصطلحه : دکتر صبحی المالح .

ابوهریره : سید شرف الدین .

میزان الاعتدال : ابن حجر .

مقدمه کتب رجال حدیث فریقین .

نام درس : تحقیقی درباره جوامع حدیثی کهن و متأخر شیعه

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی عمیق با منابع دستاورد حدیث

سر فصل دروس : مطالعه و بررسی جوامع حدیثی محدودن ثلث تقدم (کتب اربعه) به صورت گسترده و عمیق، و جوامع حدیثی محدودن ثلث آخر، نقدها و تأییدهای که درباره این کتب در طول تاریخ به عمل آمده است، شروح و حواشی کتب مذکور و ارزیابی آنها.

توأم با تکلیف درسی

منابع اصلی:

به صورت کنفرانس و تهیه جزوه.

منابع فرعی:

مقدمه‌های کتب اربعه و مشروح آنها و بحار الأنوار.

مقدمه معجم رجال الحديث: آیه الله خوئی.

مقدمه تفصیل وسائل الشیعه شیخ حر عاملی.

سندک الوسائل: محدث نوری.

نام درس : تحقیقی درباره جوامع حدیثی اهل سنت

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی عمیق با منابع حدیثی و دست اول.

سرفصل دروس : مطالعه و بررسی جوامع حدیثی اهل سنت (صاح است) و اهم

کتب حدیثی آنها.

نقد و تاییدها و ارزیابی هائی که از سوی دانشمندان فریقین درباره این کتب به

عمل آمده است.

بررسی مشروح این کتب، جوامع دیگری که این کتب در آنها با حذف مکررات و یا

تهذیب و تنقیح جمع و یا تلخیص شده اند.

توأم با تکلیف درسی

منابع اصلی:

به صورت کنفرانس و تهیه جزوه.

منابع فرعی:

مقدمه شروح صحاح و مسانید اهل سنت.

قواعد التحديث : قاسمی.

ر (۶۸/۱۱/۱۰)

نام درس : تفسیر (۱)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : ایجاد زمینه مناسب برای اظهار نظر و تدبیر عمیق در قرآن کریم.

سرفصل دروس : تفسیر سوره‌های : حمد، علق، قدر، و اخلاص.

توأم با تکلیف درسی (با نقد و بررسی و

اظهار نظر)

منابع اصلی:

اهم کتب تفسیری از قبیل:

• تفسیر مجمع البیان: طبرسی

• تفسیر سیر.

• تفسیر انوار التنزیل و اسرار التاویل . بیضاوی

منابع فرعی:

• تفسیر محمود شلتوت

• تفسیر مراغی

نام درس : تفسیر (۲)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پوشنیاز :

هدف : همان هدف مذکور در تفسیر (۱)

سرفصل دروس : تفسیر سوره‌های : قیامت ، دهر و اعلیٰ .

توأم با تکلیف درسی (نقد و بررسی و اظهار نظر)

منابع اصلی :

تفسیر التبیان : شیخ طوسی .

تفسیر الکشاف عن غوامض التنزیل : زمخشری .

منابع فرعی :

تفسیر المنار : محمد رشیدرضا .

تفسیر انوار التنزیل فی اسرار المآوین ، بیضاوی .

نام درس : قوانین و حقوق تجارت در اسلام (فقه ۱)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : مباحث و مسائل مکاسب محرمه ، نوع اول و دوم و سوم و چهارم
تامقام اول مشتمل بر اکتساب ، و تجارت اعیان نجسه ، و تجارت
چیزهائی از قبیل مجسمه بت ، آلات قمار ، غنا ، فروختن
کالاهائی که به مصرف حرام میرسد ، و امثال آنها ، کذب ،
لهو ، ولایت ، معاونت به ظالم و غیره .

منابع اصلی : مکاتب شیخ مرتضی انصاری .

منابع فرعی : جواهر الکلام شیخ محمد حسن اصفهانی نجفی ، متون قانونی

مدکشی ، المجله و شروح آن .

نام درس : قوانین و حقوق تجارت در اسلام (فقه ۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : مباحث عقد بیع ، بیع معاطات ، عقد لازم و جایز ، ایجاب و قبول و شرایط آن . مساله ضمان ، قاعده " کل عقد یضمن بمحیحه ، یضمن بفاسده ، قاعده ما لایضمن بمحیحه لایضمن بفاسده ، قاعده اقدام . قاعده ید ، تاخیرات .

منابع اجلی : مکاسب شیخ مرتضی انصاری .

منابع فرعی : جواهر الکلام شیخ محمد حسن اصفهانی ، حاشیه سید محمد کاظم یزدی بر مکاسب .

نام درس : قوانین و حقوق تجارت در اسلام (فقه ۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : خيارات ، خيار مجلس ، خيار حيوان ، خيار عين ، خيار رويت
خيار تبعض صفة ، خيار شرط و غيره ،

منابع فرعی : جواهر الكلام شيخ محمد حسن اصفهانی نجفی ، حاشیه سيد محمد
کاظم یزدی بر مکاسب ، فقه و تجارت امامی ذوالمجدین .

منابع اصلی : مکاسب شيخ مرتضی انصاری .

نام درس : حقوق جزای اسلامی (فقه ۴)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس : مشتمل بر افتاء و شرائط آن ، حدود و تعزیرات ، حد آمارسرقف ،
سکرات ، محاربه ، قذف ، و غیره ، قصاص ، آیات .

منابع اصلی : مفاتیح الشرایع ملا محسن فیض ، مفاتیح حسیه و حدود .

منابع فرعی : جواهرالکلام شیخ محمدحسن اصفهانی نجفی . مفتاح الکرامه .
تذکره الفقهای علامه حلی . خلاف شیخ طوسی . حدائق محدث بحرانی .

نام درس : آئین رادری (فقه ۵)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : قاضی و آداب آن و شرائط آن ، کیفیت حکم ، مشخصات مدعی و منکر جهل حاکم به عدالت شاهد ، مباحث سوگند ، نکول منکر بحثی از بینة و شاهد ، شرائط بینة ، شهادت زنان ، شهادت اصل و شهادت فرع و غیره .

منابع اصلی :

قضا و شهادت از مفاتیح الشرایع فیض .

منابع فرعی : جواهر الکلام شیخ محمد حسن امفہانی نجفی ، مستند الشیعه

فاضل نراقی ، حدائق شیخ یوسف بحرانی ، خلاف شیخ طوسی ،

مفتاح الکرامه ، فقه القضا ، آقای اردبیلی .

نام درس : اصول ۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : به منظور آماده کردن دانشجویان برای آنکه بتوانند به استنباط

فقه توفیق یابند .

سر فصل دروس : مباحث اوامر : ماده امر ، معانی امر ، اعتبار علو در امر امر

حقیقت در وجوب است . معنی طلب در امر . اتحاد طلب و اراده

صیغه امر ، صیغه حقیقت در وجوب است . جمله های خبری که در

مقام طلب بکار میروند . اطلاق صیغه امر مقتضی چیست ؟ امر عقیب

حظر ، امر و مره و تکرار . امر و فور و تراخی ، اجزاء اجزاء ماموریه

به امراضطراری . مقدمه واجب . تقسیمات واجب امریه شیء ،

آیا مقتضی نهی از ضداست . اجتماع امر و نهی ، توام با تکلیف

درسی .

منابع اصلی :

کفایه الاصول آخوند ملامحمد کاظم خراسانی رضوان الله علیه .

و دروس فی الاصول .

منابع فرعی :

دروس فی الاصول سید محمد باقر صدر و کتابهای تقریرات درس

آخوند خراسانی .

نام درس : اصول ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آماده کردن دانشجویان برای تحقیق و اجتهاد در اصول فقه و فقه .

سر فصل دروس : مباحث نواهی . ماده نهی - صیغه نهی . مسأله اجتماع -
امرو نهی و فرق آن با مسأله نهی در عبادات . آیات نهی مقتضی
فساد منهی عنه است . تفصیل بین عبادات و معاملات در این
مسأله .

مبحث مفاهیم : مفهوم شرط ، مفهوم وصف ، مفهوم غایت
مفهوم لقب ، مفهوم حصر ، توام با تکلیف درسی .

منابع اصلی :

کفایه الاصول آخوند ملا محمدناظم خراسانی رضوان الله علیه .

منابع فرعی :

کتابهای تقریرات درس آخوند خراسانی .

نام درس : اصول ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : برای آماده کردن دانشجویان دکتری تا بتوانید به استنباط فقه

توفیق یابند .

سرفصل دروس : مباحث عام و خاص ، تعریف عام به صیغه ها و الفاظ عام ، حجیت عام مخصص در بقیه افراد ، اقسام مخصص مجمل ، عمل به عام پیش از فحس درباره مخصص ، بحثی در خطابات شفاهی ، تعقیب عام به ضمیری که به برخی از افراد عام بر میگردد ، تخصیص عام به مفهوم مخالفت استثنای عقیب جمله های متعدد ، جواز تخصیص کتاب به خبر واحد حالات مختلف عام و خاص متخالف ، مطلق و مقید توأم با تکلیف درسی .

منابع اصلی : کفایه الاموال آخوند ملا محمد باقر خراسانی رضوان الله علیه

منابع فرعی : دروس فی الاصول سید محمد باقر صدر و کتابهای تقریرات درس

آخوند خراسانی .

نام درس : اصول ۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پوشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : مباحث قطع و ظن ، قطع قطاع ، قطع متجری ، اقسام قطع طریقی
و موضوعی بخشی در ظنون عامه و خاصه ، اصل ظنون خبر واحد
واحد و غیره ، مبحث برائت از اصول عملیه .

منابع اصلی :

کفایه الاصول آخوند ملا محمد کاظم خراسانی رضوان الله علیه .

منابع فرعی :

دروس فی الاصول سید محمد باقر صدر و تقریرات درس اخوند

خراسانی .

رسائل شیخ انصاری .

نام درس : اصول ۵

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : مباحث استصحاب و مسائل تابع آن ، مباحث اشتغال و تخییر
(اصول عملیه)

منابع اصلی : کفایه الاصول آخوند ملامحمد کاظم خراسانی رضوان الله علیه .

منابع فرعی : دروس فی الاصول سید محمد باقر صدر و تقریرات درس آخوند
خراسانی ، رسائل شیخ انصاری .

نام درس : قواعد فقه ۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

مرفصل دروس : مباحث : بررسی در حدودده قاعده از قواعد فقهی از قبیل :

قاعده لاضرر و لاضرار ، قاعده نفی عروج ، قاعده

ید و غیره .

منابع اصلی :

القواعد الفقهیه آیت ۰۰۰۱ بجنوردی .

منابع فرعی :

عوائد الایام قامل تراقی .

نام درس : قواعدفقه ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : مباحث : بررسی در حدود ده قاعده از قواعد فقهی از قبیل قاعده ضمان ، قاعده غرور ، قاعده مقدمه حرام ، قاعده تلف قبل از قبض و غیره .

منابع اصلی : السقواعد الفقهیه آیت ۱۰۰۰ بجنوردی .

منابع فرعی : عوائد الامام فاضل نراقی .

نام درس : نقد و بررسی آیات الاحکام

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس : بررسی فقهی ۲۰ آیه از آیات احکام مربوط به مباحث معاملات
توأم با تکلیف درسی .

منابع اصلی :

با استفاده از کتب آیات الاحکام فریقین از قبیل : کنز العرفان
فاضل مقداد ، زبده البیان ، محقق اردبیلی ، احکام القرآن ،
ابن العربی ، الجامع لاحکام القرآن قرطبی ، مسالك الافهام
فاضل جواد ، آیات الاحکام ملامحمد استرآبادی .

نیام درس : فلسفه مشائی (ابن سینا) - ( )

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه مشائی ابن سینا به عنوان یکی از مکاتب مهم فلسفه اسلامی

سر فصل دروس :

مقاله اول : فصول یکم تا هشتم ، شامل مباحث : فلسفه و تقسیمات آن ، موضوع فلسفه ، جایگاه و فایده و مسائل فلسفه ، شیء ، و موجود تعریف آنها ، واجب الوجود و ممکن الوجود ، وحدت واجب الوجود ، حق و صدق .
مقاله دوم : فصول یکم تا چهارم ، شامل مباحث : تعریف جوهر و بیان اقسام آن ، جوهر جسمانی ، روابط ماده و صورت .
مقاله سوم : فصول یکم تا پایان فصل چهارم ، شامل مباحث : کلیاتی در باب مقولات سه گانه ، واحد ، واحد و کثیر ، عرض بردن عدد ، مقدار بودن اعراض .
استاد و موضوعاتی برای تحقیق در نظریات فلسفه مشائی قبل و بعد از ابن سینا مشخص می کنند و دانشجویان موظفند در آن زمینه ها تحقیق کنند و نتیجه تحقیق خود را بصورت مقاله ای تنظیمی یا تطبیقی تدوین و به استاد ارائه دهند .

منابع اصلی درس :

کتاب شفا ، الهیات اثر ابن سینا

سایر منابع :

۱- آثار ابن سینا مثل نجات و اشارات

۲- آثار الکندی

۳- آثار فارابی

۴- التعمیل بهمنیار

۵- تفسیر مابعدالطبیعه ارسطو از ابن رشد

۶- مابعدالطبیعه ارسطو :

نام درس : فلسفه مشائی (ابن سینا) - ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه مشائی (ابن سینا) به عنوان یکی از مکاتب مهم فلسفه اسلامی

سرفصل دروس :

مقاله سوم : فصول پنجم تا دهم ، شامل مباحث : عدد و انواع آن ، تقابل واحد کثیر ،

عرض بودن کیفیات ، علم و عرض بودن آن ، کیفیات در کمیات ، مضاف .

مقاله چهارم : فصول یکم تا سوم ، شامل مباحث : تقدم و تاخر ، قدرت و عجز ، تام

و ناقص و فوق تمام و کل و جمیع .

مقاله پنجم : فصول یکم تا پایان فصل چهارم ، شامل مباحث : امور عامه و کیفیت

وجود آنها ، کیفیت کلی بودن طبایع کلیه ، فرق بین کل و جزء ، فرق بین کلی و

جزئی ، فرق بین جنس و ماده ، چگونگی داخل شدن میانی خارج از جنس بر طبیعت

جنس . استاد موضوعاتی را برای تحقیق در نظریات فلاسفه مشائی قبل و بعد از ابن سینا

مشخص میکند دانشجویان موظفند در آن زمینه ها تحقیق کنند و نتیجه تحقیق خود را

در جلسه های تحقیق ، تطبیقی تقدم به استاد ارائه نمایند .

منابع اصلی درس :

کتاب شفا - الهیات ، اثر ابن سینا

سایر منابع

۱- آثار ابن سینا مثل نجات و اشارات

۲- آثار الکندی

۳- آثار فارابی

۴- التحصیل بهمنیار

۵- تفسیر مابعدالطبیعه ارسطو از ابن رشد

۶- مابعدالطبیعه ارسطو

نام درس : عرفان نظری

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

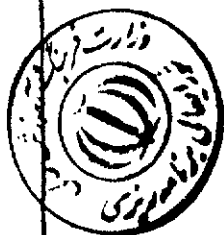
- ۱- تعریف عرفان و بیان موضوع و مبادی و مسائل آن ، بیان مناقشات حکمت بحثی و ذوقی در ترجیح یکی بردیگری
- ۲- وجود و مسائل آن از دیدگاه عرفان (وجود حق) وجود مطلق و مقیّد ، وحدت شخصی و تشکیکی در باب وجود (
- ۳- تجلی اول و دوم ، اعیان ثابته و مظاهر علمی اسماء و صفات حق و کیفیت تعلق علم حق به حقایق و اعیان ، کیفیت ظهور حقایق و مقام خلق و ایجاد
- ۴- عوالم کلیه و حضرات خمس
- ۵- عالم مثال و برزخ
- ۶- اقسام و مراتب کشف و شهود
- ۷- مراتب وجودی انسان و خواص انسان کامل (
- ۸- سمره کلیه این مباحث باید در کلاس بحث شود ، و هر یک از دانشجویان باید زیر نظر استاد درباره یکی از موضوعات فوق و دیگر موضوعات عرفانی مقاله ای تحقیقی تدوین کنند .

منابع اصلی درس :

- ۱- فصوص الحکم ابن عربی با توجه به شرح آن
- ۲- تمهید القواعد صائین الدین ترکه اصفهانی

سایر منابع :

- ۱- مصباح الانس ابن قیساری در شرح مفتاح غیب الجمع والوجود قونوی
- ۲- انسان کامل عزیزالدین نسفی
- ۳- لطائف العرفان محمدعلی حکیم

نام درس : فلسفه تطبیقی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مقایسه فلسفه اسلامی با فلسفه غربی در مسائل اساسی و عمده فلسفه و مابعدالطبیعه

سر فصل دروس :

- ۱- مابعدالطبیعه تطبیقی چیست ؟
- ۲- او صاف ممیزه فلسفه جدیدنسبت به فلسفه یونان و قرون وسطی و فلسفه اسلامی
- ۳- وضع الهیات به معنی اخص در فلسفه جدید
- ۴- مبحث ماهیت و وجود
- ۵- علیت و تحول معنای آن
- ۶- وجوب و امکان و امتناع
- ۷- اهمیت شناخت ذهن و وجود ذهنی
- ۸- علم و ادراک و بحث معرفت
- ۹- معقول و محسوس و مادی و مجرد و بحث نفس
- ۱۰- عدل الهی و بحث خیر و سر و حسن و قبح و نظام احسن و بهرزه و غیره در فلسفه اسلامی و فلسفه غربی ،
- ۱۱- معنای عقل
- ۱۲- معنی حقیقت

منابع اصلی درس :

کتاب مهم فلسفه اسلامی و غربی بانظرو انتخاب استاد
تمامی مباحث فوق در کلاس مورد بحث و بررسی واقع میشود .

نام درس : فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه) ۱

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه ملا صدرا ، (حکمت متعالیه

به عنوان یکی از مهم ترین مکاتب فلسفه اسلامی

سر فصل دروس :

۱ - مقدمه مولف ، اسفار اربعه سلوکی عملی ، تطبیق مطالب کتاب بر اسفار سلوکی

۲ - سفر اول ، نگاهی به طبیعت وجود و عوارض ذاتی آن ، تعریف حکمت و اقسام و غایت آن

۳ - مرحله اول ، مشتمل بر منهج اول با ۹ فصل و منهج دوم از فصل اول تا پایان فصل چهاردهم .

منهج اول : فصل اول : وجود و موضوع علم الیه است . فصل دوم : مفهوم وجود مشترک معنوی است .

فصل سوم : مفهوم وجود مقوم افراد نیست ، فصل چهارم : اصالت وجود . فصل پنجم : تخصیص وجودیه چیست ؟ فصل ششم : حقایق وجودی هیات بسیطه اند .

فصل هفتم : حقیقت وجود سبب ندارد . فصل هشتم : مساوت وجود و سیئت

فصل نهم : اطلاعات وجودی در مواد ثلاث ^{منهج دوم} : فصل اول : استغناء مواد ثلاث از تعریف و اقسام آنها و بیان جریان آنها در جمیع معانی و مفاهیم . فصل دوم :

امتناع اتماف واجب الذات به وجوب بال غیر .

فصل سوم : ماهیت واجب الوجود ، انیت او است : فصل چهارم : واجب بالذات

واجب من جمیع الجهات است . فصل پنجم : وحدت واجب الوجود . فصل ششم :

دفع چند شبهه . فصل هفتم : معانی لفظ امکان ، فصل هشتم : انقسام هر یک از مواد به بالذات و بال غیر . فصل نهم .

امتناع امکان بال غیر . فصل دهم : خواص ممکن بالذات . فصل یازدهم : ممکن مستلزم

ممتنع بالذات است .

فصل دوازدهم : در بطلان او لویت فصل سیزدهم : مناط احتیاج به علت فصل چهاردهم کیفیت احتیاج عدم ممکن به سبب .

منابع اصلی درس :

• الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه

اثر صدر المتالهین شیرازی
جلداول

سایر منابع :

• سایر آثار ملا صدرا

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری ، علاءالدین طباطبائی
زنوزی ، آشتیانی و ...

ملاحظات: تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است

زیر نظر استاد و در موضوعات تعیین شده به تحقیق پردازد.

نام درس : فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه) - ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه)

به عنوان یکی از مهم ترین مکاتب فلسفه اسلامی .

سر فصل دروس :

مرحله اول ، منهج دوم از فصل پانزدهم تا فصل بیست و دوم و منهج سوم ، از فصل یکم تا فصل پنجم و مرحله دوم ، از فصل اول تا فصل چهاردهم و مرحله سوم از فصل یکم تا پنجم .

۱ - منهج دوم : فصل پانزدهم : قاعده " الشیء ما لم یجب لم یوجد " فصل شانزدهم هر ممکنی به دو وجوب و دو امتناع محدود است فصل هفدهم : یک ممکن گاهی دارای دو امکان است ، امکان ذاتی و استعدادی .

فصل هیجدهم : بعضی از احکام مستتبع بالذات فصل نوزدهم : ممتنع و معدوم چگونه معلوم میشوند .

فصل بیستم : ممتنع مستلزم ممتنع است فصل بیست و یکم : وجود ممکن در عقل

: ایدر ماهیت است

فصل بیست و دوم : وجود ماهیت در خارج متحدند .

۲ - منهج سوم : در وجود ذهنی : فصل اول : اثبات وجود ذهنی فصل دوم : ادله وجود ذهنی . فصل سوم : اشکالات وارد بر وجود ذهنی فصل چهارم و پنجم : نقل بعضی از اقوال در وجود ذهنی و پاسخ آنها .

۳ - مرحله دوم : فصل اول : وجود رابط فصل دوم : مقصود از اینکه وجود از معقولات ثانیه است .

فصل سوم : وجود خیر محض است فصل چهارم : وجود ضد و مثل ندارد . فصل پنجم عدم یک مفهوم دارد .

فصل ششم : کیفیت علیت عدم علت و معلول نسبت به یکدیگر .

فصل هفتم : عدم چگونه عارض خود میشود ؟

فصل هشتم: اعاده معدوم ممتنع است.

فصل نهم: عدم رابطی نیست.

فصل دهم: حکم سلبی از نحوه وجود طرفین منفک نیست.

فصل یازدهم: آیا رواست که واجب به عدم خاص متصف شود.

فصل دوازدهم: در توقف ممکن بر ممتنع.

فصل سیزدهم: امکان تعقل حقایق اشیا.

فصل چهاردهم: اقسام ممکن.

۴- مرحله سوم: در جعل: فصل اول: در بیان محل نزاع.

فصل دوم: نقض دلیل کسی که معتقد است، وجود برای معلولیت صلاحیت ندارد.

فصل سوم: نقض ادله قائلین به مجعولیت میرورت و ماهیت.

فصل چهارم: آیا شدت وضعف بر وجود رواست؟

فصل پنجم: شدت وضعف و اختلاف تشکیکی.

منابع اصلی درس:

الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه.

اثر: صدر المتألهین شیرازی. جلد اول

سایر منابع:

سایر آثار ملاصدرا.

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری، علامه طباطبائی، زنوزی،

آشتیانی و...

ملاحظات: تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است

زیر نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد.

نام درس : فلسفه ملاصدرا (حکمت متعالیه) - ۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

مرحله چهارم ، در ۹ فصل ، درباره ماهیت و لواحق آن

مرحله پنجم ، در ۷ فصل ، درباره وحدت و کثرت

مرحله ششم ، از فصل یکم تا پایان فصل دهم ، درباره علت و معلول

۱- مرحله چهارم : فصل یکم : تعریف و حالات ماهیت • فصل دوم ، در کلی و -
جزئی • فصل سوم : اثبات ، تعیین • فصل چهارم تفسیر بین جنس و ماده و نوع و
موضوع • فصل پنجم : شناخت فصل •

فصل ششم : چگونگی تقوم جنس به فصل • فصل هفتم : اقران صورت و ماده -

فصل هشتم : جنس از ماده و فصل از صورت اخذ میشود • فصل نهم : صورت و مثل

افلاطونی •

۲- مرحله پنجم : فصل یکم : واحد و کثیر • فصل دوم : هو هوبیت و مقابل آن •

فصل سوم : امتناع یکی شدن دو تا • فصل چهارم : بعضی از احکام وحدت و -

کثرت • فصل پنجم : تقابل و اقسام آن • فصل ششم : احکام اصناف تقابل • فصل

هفتم : مقابل بین واحد و کثیر •

۳- مرحله ششم : فصل یکم : تفسیر علت و تقسیم آن • فصل دوم : عدم تخلف علت

و معلول از یکدیگر .

فصل سوم: آنچه باعلت است مقدم بر معلول است . فصل چهارم: ابطال دورو -

تسلسل .

فصل پنجم: تفاهی علل ، فصل ششم: بسیط می تواند قابل و فاعل باشد .

فصل هفتم: گاهی تصوّرات مبدا حدوث اشیا میشوند . فصل هشتم: آیاعلت تسوی تر

از معلول است ۴

فصل نهم: توضیح اینکه علت تام مرکب با او است . فصل دهم: احکام مشترك

علل اربعه

منابع اصلی درس: الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه

اثر: صدر المتألهین شیرازی - جلد دوم

سایر منابع:

آثار دیگر ملا صدرا، آثار حکمای دیگر پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری ،

علامه طباطبایی، زنوزی ، آشتیانی و ...

ملاحظات: تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است در

موضوعات تعیین شده زیر نظر استاد به تحقیق بپردازد .

نام درس : فلسفه ملاصدرا (حکمت متعالیه) - ۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

مرحله ششم ، از فصل یازدهم تا فصل سی و نهم درباره علت و معلول و غایت و اتفاق :
فصل یازدهم : آیا مرکب می تواند علت بسیط شود . فصل دوازدهم : وجوب وجود معلول به وجوب وجود علت است . فصل سیزدهم : قاعده " الواحد لا یصدر عنه الا الواحد " فصل چهاردهم :
امتناع صدور واحد از کثیر : فصل پانزدهم : احکام علت فاعلی : فصل شانزدهم
معلول از لوازم ذات فاعل تام است . فصل هفدهم : اقسام علت مادی (عنصری)
فصل هیجدهم : اطلاق علت علیت بر ذرات اجزای آن . فصل نوزدهم : اثرات علت در معلول
صورت . فصل بیستم : علت صوری فصل بیست و یکم و بیست دوم غایت و اتفاق .
فصل بیست و سوم : فرق بین غایت و خیر .
فصل بیست و چهارم : فرق بین خیر وجود و بحث در علت غایی . فصل بیست و پنجم :
مطالبی درباره مقام علیت و معلولیت . فصل بیست و ششم : نتایج مباحث پیشین .
فصل بیست و هفتم : اثبات تکثر در حقایق امکانی . فصل بیست و هشتم :
کیفیت جریان حقیقت وجود در موجودات . فصل بیست و نهم : اطلاق وجود بر واجب
و معانی وجود . فصل سی ام : عدمیت و مکنات . فصل سی و یک : نفی جهات

شروراز وجود • فصل سی و دوم : لحوق شروربه وجودباخیربودن آن منافات ندارند
فصل سی و سوم : ممکنات مرآت و مجلای حَقِّد • فصل سی و چهارم : واجب
تام الذات است " و بسیط الحقیقة کُلُّ الأشیای " فصل سی و پنجم : امکان
و قوه از اسباب ذاتی وجودنیستند • فصل سی و ششم : قوای جسمانی بامشارکت
وضع عمل می کنند • فصل سی و هفتم : وجودبه تنهایی صالح برای علیت و معلولیت
است • فصل سی و هشتم : تقدم عدم در فعل شرط نیست • فصل سی و نهم : نیاز -
حدوث هر حادث زمانی به حرکت دوری •

منابع اصلی درس : الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه

اثر صدر المتألهین شیرازی - جلد دوم

سایر منابع :

سایر آثار ملا صدرا - آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری ، علامه

طباطبایی ، زنوزی ، آشتیانی و ...

ملاحظات : تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است زیر

نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد •

نام درس : فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه) - ۵

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

مرحله هفتم : درجهل فصل ، درباره قوه و فعل • مرحله هشتم ، درپانزده فصل

درباره احوال حرکت

۱- مرحله هفتم : درقوه و فعل : فصل اول ، معانی قوه ، فصل دوم : حدقوه و -

اقسام آن • فصل سوم : لزوم وجوب قدرت بافعل و بدون آن • فصل چهارم : وجوب

فعل باقوه انفعالی و اقسام فاعل • فصل پنجم : تقسیم قوه فاعلیه •

فصل ششم و هفتم علت معده و تقسیمات دیگر قوه فاعلیه • فصل هشتم : وجوب و -

عدم وجوب سسق عدم بر فعل •

فصل نهم : قدرت مزاج نیست • فصل دهم : حرکت و بدون • فصل یازدهم : کیفیت

وجود حرکت : فصل دوازدهم : اثبات محرك اول • فصل سیزدهم : رفع برخی

از شكوك بر قاعده هر متحرکی دارای محرك است • فصل چهاردهم :

تقسیم قوه محرکه : فصل پانزدهم : مبداء قریب افعال ، مفارق از ماده نیست •

فصل شانزدهم : قوه وجود و ماده آن سابق هر حادثی است • فصل هفدهم : تقدم فعل

بر قوه • فصل هجدهم : موضوع حرکت • فصل نوزدهم : تجدد هر جسم مادی •

فصل بیستم : اثبات طبیعت برای هر متحرك • فصل بیست و یکم : کیفیت ربط

سرفصل دروس :

حادث به قدیم • فصل بیست و دوم تا بیست و چهارم : حرکت و مقولات • فصل بیست و پنجم : حرکت کمی • فصل بیست و ششم و هفتم و هشتم : حرکت جوهری و تجسّد جوهر • فصل بیست و نهم : حرکت وضعی • فصل سی ام تا سی و دهم : زمان فصل سی و سیم : ربط حادث به قدیم • فصل سی و چهارم تا چهلیم : مسائل مختلف مربوط به زمان و آن •

۲ - مرحله هشتم : فصل اول : مبداء و منتهای حرکت • فصل دوم : نفسی حرکت از باقی مقولات پننجگانه •

فصل سوم تا ششم : سکون ، سرعت و بطوء و احوال آنها • فصل هفتم و هشتم : تضاد حرکات • فصل نهم : انتهای حرکت مستقیم ، سکون است • فصل دهم : انقسام حرکت • فصل یازدهم : مطلوب حرکت • فصل دوازدهم : امکان اجتماع حرکات • فصل سیزدهم : مبداء حرکت قسری • فصل چهاردهم : میل • فصل پانزدهم : تحریک قوه جسمانی متناهی است •

منابع اصلی درس :

الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه •
اثر صدر المتألهین شیرازی - جلد سوم

سایر منابع :

سایر آثار ملا صدرا

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری ، علامه طباطبائی
و نوری ، آشتیانی و ...

ملاحظات : تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی میشود و دانشجویان
موظف است زیر نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد •

نام درس : فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه) - ۶

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه)

به عنوان یکی از مهم ترین مکاتب فلسفه اسلامی

سر فصل دروس :

مرحله نهم ، در ۹ فصل ، درباره قدم و حدوث و اقسام تقدم و تاخر

مرحله دهم ، در ۲۸ فصل ، درباره عقل و معقول

طرف دوم ، در ۸ فصل ، درباره احوال عاقل

طرف سوم ، در ۳ فصل ، درباره عدم حلول معقولات در جسم

۱- مرحله نهم ، فصل اول تا چهارم : حقیقت قدم و حدوث ، حدوث ذاتی ،

حدوث زمانی ، حدوث علت احتیاج به علت نیست . فصل پنجم تا هشتم : اقسام

تقدم و تاخر ، کیفیت اشتراك بین اقسام تقدم و تاخر ، اقسام معیبت . فصل نهم :

تحقیق حدوث ذاتی .

۲- مرحله دهم : فصل اول تا پنجم : علم و اقوال مختلف درباره آن .

فصل ششم : علم عرضی است .

فصل هفتم تا نهم اتحاد عاقل و معقول . فصل دهم : ابطال برخی نظریات درباره علم .

فصل یازدهم تا هفدهم : عدم تکثر ذات با اتحاد عقل و عقل و معقول ، برخی

اشکالات تعقل ذات ، انواع ادراکات ، کیفیت توحید کثیر و تکثیر واحد ، درجات

عقل و معقول ، امکان تعقلات کثیره دفعه و کیفیت آن .

فصل هجدهم: قسمت علم به اقسام.

فصل نوزدهم: اثبات قوه قدسیه.

فصل بیستم تا بیست و سوم: مسائل مختلف علم از قبیل علم به علت موجب علم به معلول است و...

فصل بیست و چهارم و پنجم: معانی عقل.

فصل بیست و ششم تا هشتم: مباحث مربوط به عقل بالفعل شدن عقل هیولانی.

۲- طرف دوم در احوال عاقل:

فصل اول و دوم: هر مجردی عاقل ذات خویش است.

فصل سوم: نسبت عقل فعال به نفس انسانی.

فصل چهار تا هشتم: مسائل مختلف عقل.

۴- طرف سوم:

فصل اول: عدم حلول معقولات در جسم.

فصل دوم: حواس عالم به محسوس نیستند.

فصل سوم: اقسام علوم.
ملاحظات: تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی میشود و دانشجو موظف است زیر نظر استاد درمو موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد.

منابع اصلی درس:

الحکمة المتعالیة فی الایمان و التوحید و النبوة.

اثر صدر المتألهین شیرازی. جلد سوم

منابع فرعی درس:

سایر آثار ملاصدرا.

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری و علامه طباطبائی، زنوزی،

آشتیانی و...

نام درس : فلسفه مشائی (ابن سینا) - ۲

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه و تحقیق در فلسفه مشائی (ابن سینا) به عنوان یکی از مکاتب مهم فلسفه اسلامی

سر فصل دروس :

مقاله پنجم : فصول پنجم تا نهم ، شامل مباحث : نوع ، فعل ، حد و مناسبت حد و محدود ، مناسبت حد و اجزاء آن .

مقاله ششم : فصول یکم تا پنجم ، شامل مباحث : اقسام و احوال علل ، علت فاعلی مناسبت بین علل فاعلی و معلولات آنها ، علل مادی و صوری و غایی ، اثبات غایت ، فرق بین غایت و ضروری ، جهت تقدم و تاخر علت غایی نسبت به علل دیگر .
مقاله هفتم : فصول یکم تا سوم ، شامل مباحث : لواحق و حدت و کثرت و اقسام تقابل ، نقل مذاهب حکمای پیشین در باب مثل و مبادی تعلیمات و ابطال نظر آنان در این باب .

مقاله هشتم : فصل یکم تا پایان فصل دوم ، شامل مباحث : تناهی علل فاعلی و

تعالی علل فاعلی

برای تحقیق نظریات فلاسفه مشائی قبل و بعد از ابن سینا ، استاد موضوعاتی

را مشخص میکند و دانشجویان موظفند در آن زمینه تحقیق کنند و نتیجه تحقیق خود را

بمورت مقاله ای تحقیقی با تطبیقی تدوین و به استاد ارائه نمایند .

منابع اصلی درس :

کتاب شفا ، الهیات - اثر ابن سینا

سایر منابع :

۱- آثار ابن سینا : مثل نجات و اشارات

۲- آثار الکندی

۳- آثار فارابی

۴- التحمیل بهمینار

۵- تفسیر ما بعد الطبیعه ارسطو از ابن رشد

۶- ما بعد الطبیعه ارسطو

نام درس : فلسفه مشائی (ابن سینا) ۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پوشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه مشائی (ابن سینا) به عنوان

یکی از مکاتب مهم فلسفه اسلامی

سرفصل دروس :

مقاله هشتم : فصول سوم تا هفتم ، شامل مباحث : تناهی علل غایی و صوری

اثبات مبدا نخستین بطور مطلق ، صفات واجب الوجود ، واجب الوجود تام و فوق -

التمام و خیر محض و عقل محض است ، علم واجب به خود و به کلیات و به جزئیات ،

نسبت معقولات به او ، صفات او موجب کثرت در ذات او نمی شوند ، شرح لذت

عقایی .

مقاله نهم : فصول یکم تا هفتم ، شامل مباحث : فاعلیت میدان نخستین ، محرك

قریب افلاک نفس است و محرك بعید آنها عقل ، کیفیت صدور افعال از -

میادی عالیه ، ترتیب وجود عقل و نفس و اجرام علوی ، چگونگی تنوع عناصر از علل

نخستین ، عنایت و بیان چگونگی دخول شر در قضا الهی ، معاد .

مقاله دهم : فصول یکم تا پنجم ، شامل مباحث ، مختصری در باب مبدا و معاد ، -

الهامات و منامات ، دعا ، عقربات آسمانی ، نبوت ، احکام نجوم ، اثبات نبوت

و چگونگی دعوت نبی ، عبادات و منافع دنیوی و اخروی آنها ، جامعه -

خانواده ، خلیفه و امام و اشاراتی به سیاسات و معاملات و اخلاق (فلسفه سیاسی -

ابن سینا) استاد موضوعاتی را برای تحقیق در نظریات فلاسفه مشائی قبل و بعد از

ابن سینا مشخص میکند و دانشجویان موظفند در آن زمینه ها تحقیق کنند و نتیجه تحقیق

خود را بصورت مقاله ای تحقیقی یا تطبیقی تدوین و به استاد ارائه نمایند .

منابع اصلی درس :

کتاب شفا ، الهیات - اشراقین سینا

سایر منابع :

۱- آثار ابن سینا مثل نجات ، اشارات

۲- آثار الکندی

۳- آثار فارابی

۴- التحصیل بهمنیار

۵- تشریح مابعدالطبیعه ارسطو ، از ابن رشد

۶- مابعدالطبیعه و سیاست ارسطو .

نام درس : فلسفه مشائی (ابن سینا) - ۵

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه مشائی (ابن سینا) به عنوان یکی از مکاتب مهم فلسفه اسلامی

سر فصل دروسی :

استادمخیر است یکی از دو قسمت زیر را برای بحث و بررسی در کلاس انتخاب کند :

۱ - سماع طبیعی از طبیعیات شفاى ابن سینا

۲ - نفس از طبیعیات شفاى ابن سینا

در سماع طبیعی ، مساحت زیر : مقاله یکم ، در ۱۵ فصل در اسباب و مبادی طبیعیات .

مقاله دوم ، در حرکت ، در ۱۲ فصل . مقاله سوم در امور کمی طبیعیات ، در ۱۴ فصل و مقاله چهارم ، در عرض احوال و امور طبیعی و مناسبات آنها با یکدیگر در ۱۵ فصل . در مبحث نفس ، مقاله اول ، در ۵ فصل ، در اثبات و تعریف نفس و شمسارش قوای آن .

مقاله سوم ، در قوای نفس مجردی و ادراکات انسانی ، در ۸ فصل

مقاله سوم : در رنگ و نور و دیدن ، در ۸ فصل

مقاله چهارم ، در حواس باطنه ، در ۴ فصل

مقاله پنجم ، در خواص افعال و انفعالات انسان و قوای نظری و علمی آدمی و مراتب عقل ، در ۸ فصل .

استاد مو ضوعاتی را برای تحقیق در نظریات فلاسفه مشائی قبل و بعد از ابن سینا مشخص میکنند دانشجویان موظفند در آن زمینه ها تحقیق کنند و نتیجه تحقیق خود را بصورت مقاله ای تحقیقی یا تطبیقی تدوین و به استاد ارائه کنند .

منابع اصلی درس :

کتاب الشفاء ، طبیعیات

اثر ابن سینا

سایر منابع :

۱- آثار ابن سینا

۲- آثار الکندی

۳- آثار فارابی

۴- التحصیل بهمنیار

۵- تفسیر مابعدالطبیعه ارسطو از ابن رشد

۶- مابعدالطبیعه و طبیعیات ارسطو

نام درس : مابعدالطبیعه ارسطو

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس : تمامی مباحث ۱۴ کتاب مابعدالطبیعه ارسطو در کلاس بحث

و بررسی می شود.

منابع اصلی درس :

مابعدالطبیعه ارسطو

ترجمه عربی و فارسی

منابع فرعی درس :

شرح مابعدالطبیعه ارسطو از ابن رشد

ر (۶۹/۴/۴)

نام درس : فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه) - ۲

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در فلسفه ملا صدرا (حکمت متعالیه)

به عنوان یکی از مهم ترین مکاتب فلسفه اسلامی

سرفصل دروس :

۱- موقف اول ، در ۱۲ فصل ، درباره واجب الوجود : اثبات واجب الوجود ، برهان صدیقین ، روش علمای طبیعی ، روش متکلمین ، وحدت واجب الوجود ،
۲- موقف دوم ، در ۵ فصل ، در مباحث کلی صفات حق تعالی ، و اقسام صفات ،
۳- موقف سوم ، در ۱۳ فصل ، درباره علم حق تعالی : اصول و مقدمات ، اثبات علم او بذات خود ، علم او به ماسوی ، نظریات مختلف ، مراتب علم او به اشیا ،
معنای قضا و قدر و لوح و قلم و عرش

۴- موقف چهارم ، در ۱۴ فصل ، درباره قدرت و اراده حق تعالی

۵- موقف پنجم در اینکه حق تعالی حی است .

۶- موقف ششم : در اینکه حق تعالی سمیع و بصیر است .

منابع اصلی درس :

الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه

اثر - صدر المتألهین شیرازی - جلد ششم

سایر منابع :

سایر آثار ملا صدرا

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه مثل سبزواری ، علامه طباطبائی ، زنوزی

آشتیانی و ...
ملاحظات : تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است زیر نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد .

نام درس : حکمت متعالیه (فلسفه ملامدرا ۸)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در حکمت متعالیه

سرفصل دروس : از موقف هفتم تا پایان موقف دهم .

- ۱- شامل مباحث متکلم بودن خدا و کلام او و مباحث مربوط به قرآن .
- ۲- عنایت الهی و مباحث قضا و قدر و شرور و مباحث مربوط به آنها .
- ۳- مباحث مربوط به صادر اول و قاعده امکان اشرف .
- ۴- مباحث مربوط به حدوث اجسام و مباحث و مجادلات و مناقشات مربوط به آن .

ملاحظات : تمامی مطالب فوق در کلاس بحث و بررسی می شود و دانشجو موظف است زیر نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد .

منابع اصلی درس : الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة - صدرالدین شیرازی -
جلد هفتم .

منابع فرعی درس : سایر آثار ملامدرا - آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه .

نادم درس : حکمت متعالیه - ۹

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل نروس : سفر چهارم اسفار یا بهای اول تا هفتم شامل مباحث احکام
نفس ، ماهیت نفس، قوای نباتی و حیوانی به اختصار ، ادراکات باطنی ، تجرید
نفس ناطقه ، احوال نفس .

منابع اصلی : الحکمة المتعالیة فی الاسفار اربعة العقلیة .

صدرالدین شیرازی • جلد هشتم •

منابع فرعی : سایر آثار ملاصدرا •

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه •

نام درس : حکمت متعالیه (مقدمه ملامدرا) - ۱۰

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

سفر چهارم

بابهای هشتم تا یازدهم شامل مباحث :

ابطال تناسخ به اختصار ، ملکات نفس انسانی ، تحقیق در معاد روحانی ،

اصولی که در اثبات معاد جسمانی بدانها نیاز است و مسائل مختلف مربوط

به معاد جسمانی .

منابع اصلی :

الحکمه فی التعلیه فی التعلیه فی التعلیه فی التعلیه فی التعلیه

صدرالدین شیرازی " جلدنهم "

منابع فرعی :

سایر آثار ملامدرا

آثار دیگر حکمای پیرو حکمت متعالیه

نام درس : منطق...سق قدیم

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در منطق

سرفصل دروس :

۱- قیاس و اقسام آن

۲- منطق موجبات شامل قضایای وجهه ، عکس و تقابل در موجبات ، قیاس در موجبات (مختلطات)

۳- برهان (مبادی برهان ، برهان انی و لمی)

۴- مغالطه و اقسام آن

ملاحظات : تمامی مباحث فوق ، در کلاس بحث و بررسی میشود و دانشجوی

موظف است زیر نظر استاد در موضوعات تعیین شده به تحقیق بپردازد .

منابع اصلی : منطق شفا ، ابن سینا

منابع فرعی : منطق اشارات ، جوهر النفوسه ، اساس الاقتباس .

نام درس : فلسفه منطق

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل‌ها : رابطه زمان و فکر - ماهیت گزاره (آراء فرگه، و تیگنشتاین، کواین و ۰۰۰) - صدق و ملاکهای آن (آراء تارسکی، رمزی، کریپکی و ۰۰۰) - ماهیت و فلسفه معنی - ملاحظات فلسفی درباره منطق موجهات (آراء، کواین) - نتایج فلسفی قضیه گودل - حوزه منطق - حدود اندیشه - آلی یا استعلالی بودن منطق .

- 1- Philosophy of Logic (W. Quine)
- 2- Philosophy of Logic (P.F.Strawson)
- 3- Philosophy of Logic (Putnom)

ر (۶۹/۳/۹)

نام درس : منطق جدید

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : مطالعه عمیق و تحقیق در منطق

سرفصل دروس :

- ۱- منطق و زبان
- ۲- منطق عبارات (حساب گزاره ها) : گزاره های بسیط و مرکب ، جدول ارزشی ، توتولوژی ، تناقض و هم ارزی منطقی ، برهان صوری (متداستنتاج طبیعی ، قواعد استنتاج ، قواعد جایگذاری ، قاعده برهان شرطی (R.C.P) قاعده برهان غیرمستقیم (R.A.P) برهان خلق ، اثبات عدم اعتبار استدلالها در حساب گزاره ها
- ۳- تاسیس حساب گزاره هایه شیوه قیاسی ، اصول موضوع ، تمامیت ، استقلال ، نظامهای مختلف اصل موضوعی (P, M ، هیلبرت . نیکود ، هیتینگ ، سر . . .)
- ۴- منطق موجهات در حساب گزاره ها (modal Logic)
- ۵- حساب محمولات (درجه اول) قضیه شخصی و محصوره ، برهان صوری (متدا استنتاج طبیعی) ، قواعد اسقاط و الحاق سور ، قواعد نقض سور ، اثبات عدم اعتبار استدلالها ، منطق نسب .
- ۶- شیوه قیاسی در تاسیس حساب محمولات
- ۷- معنی شناسی در حساب محمولات
- ۸- منطق موجهات در حساب محمولات
- ۹- حساب محمولات در درجات بالاتر

1- Symbolic Logic (Irving, Copi)

2- Elementary Logic (B.Mates)

منابع اصلی درس (نام کتاب و مولف یا مترجم آن)

3- Methods of logic (W.Quine)

4- Symbolic Logic (C.I.Lewis)(C.H.Langfird)

5- An Essay in Modal Logic (Georg H.Von Wright)

۶- مدخل منطق صورت (دکتر غلامحسین مصاحب)

۷- درآمدی به منطق جدید (دکتر ضیا موحد)

منطق تطبیقی

نام درس :

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سرفصل دروس :

تفاوت و تمایز حساب گزاره ها و حساب محمولات در منطق قدیم و جدید

نسبت اربعه و حساب مجموعه ها

مفهوم استلزام مادی و صدق و کذب قضیه شرطیه

قضیه منفعله حقیقیه ، مانقه الجمع و مانقه الخلو در منطق قدیم و جدید

صدق و کذب قضیه منفعله

تحویل قضایای حملیه به شرطیه در منطق جدید و تاثیر آن در قواعد منطق

تفاوت منطق کلاسیک و منطق جدید (مادل) در منطق قدیم و جدید

منطق موجهات در منطق قدیم و جدید

منابع اصلی :

- 1-Modern Inhoduotion to Logic (S.Stebbing)
- 2-ArsIstatesSyllogistic (Hukasiemicz)
- 3-Deuelopmont of Logic(W. Kneale- M,Kneale)

۴ - مدخل منطق صورت (دکتر غلامحسین مهاجری)

۵ - جزوه استاد

۶۹/۳/۱۶

ز/

نام درس : بررسی متون عرفانی به زبان فارسی
 تعداد واحد : ۴
 نوع واحد : نظری
 پیشنیاز :
 هدف : قرائت و شرح متون عرفانی ب زبان فارسی

سرفصل دروس :

بحث درباره نظریات - توضیح نکات عرفانی و اشارات و تلخیصات
 مندرج در متون •
 منابع اصلی درس :
 بخشهایی از حدیقه سنائی ، منطق الطیر عطار ، مثنوی موسوی
 و گلشن راز شیخ محمود شبستری •

نام درس : متون عرفانی بزبان عربی

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : قرائت و شرح متون عرفانی بزبان عربی

سرفصل ترویس :

توضیح نکات و مطالب عرفانی متون ، اشاریه مکاتب وحدت وجود و
وحدت شهود و مکاتب سکرو صحر .

منابع اصلی درس :

فصولی از کتاب اللمع ابو نصر سراج ، بخشهایی از فصوص الحکم
ابن عربی ، فصل هشتم و نهم اشارات .

نام درس : متون دینی و عرفانی بودایی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی متون دینی و عرفانی بودایی (از روی

ترجمه های معتبر)

سر فصل دروس :

توضیح نکات مهم - اشاره به سیر تاریخی دیانت بودایی و مکاتب

ترواده و مهبایانه .

منابع اصلی درس :

بخشهایی از دمه پده ، گزیده هایی از سوتراهای مهبایانه ،

گزیده های از بود هاچریتته (زندگی بودا) بخشهای مربوط به زندگی

و تعلیمات بودا و مکاتب فلسفی بودایی از کتاب ، داریوش شایگان:

ادبیات و فلسفه بودایی

چاپ شده در :

Sacred Books of the East, ed. Max Muller.

نام درس : متون دینی ایران پیش از اسلام

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی متون دینی ایران قدیم (از روی ترجمه های معتبر)

سرفصل دروس :

- اشاره به دین ایرانیان پیش از زردشت ، زردشت و اصول دینی او ، تفاوت
- گاتها و یشتها از لحاظ موضوعات دینی .
- تحولات دیانت زرتشتی ، جهانشناسی مزدائی براساس بن دهشن ،
- اشاره به زندگی مانی و اصول مانویت .

منابع اصلی درس :

- مینوی خرد ، بندهشن ، اندرز نامه ها ، گزیده هائی از سرودهای
- مانوی .

نام درس : متون دینی و عرفانی هندوئی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی متون و شناخت مکاتب (از روی ترجمه های

معتبر)

سرفصل دروس :

توضیح نکات مهم متن در متون ، اشاره به سیرتاریخی افکار و عقاید .

مقایسه مکاتب از لحاظ وجوه اختلاف و اتفاق .

منابع اصلی درس :

مطالعه و شرح سرودهای از وینکند ودا ، بخشهایی از بهگه دگیتا

و او پانیشادها ، فکتیهای و دانسیه و سانکھی و یوگا و

بخشهایی مربوط به این مکاتب و موضوعات در کتاب داریوش شایگان ،

ادبیات و مکاتب فلسفی هندوئی انتخاب شده از ویرتاسه دسیسای

معتبر جدید .

نام درس : بررسی متون دینی و عرفانی یهود و مسیحیت

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی متون دینی و عرفانی یهود و مسیحیت (از روی ترجمه های معتبر)

سرفصل دروس :

توضیح نکات مهم و موضوعات مندرج در متون مقایسه کلیات نظری و

عقیدتی در کتابهای عهدجدید و عهدعتیق .

منابع اصلی درس :

مطالعه بخشهایی از عهدعتیق (از سفر ایوب ، امثال سلیمان ، عزامیرداود)

عرفان مرگبه و کبالی یهود .

مطالعه بخشهایی از عهدجدید (از انجیلها و نامه های پطرس)

مطالعه بخشهایی از رسائل دیرنیسیوس ارتوپاکوسی و از نوشته های

اکهارت .

نام درس : مباحث عمده کلامی در فرق اسلامی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف :

سر فصل دروس :

مطالعه تطبیقی در فرق اسلامی از لحاظ موضوعات و مسائل کلامی

(جبر و اختیار ، خیر و شر ، روئیت ، ولایت .....)

منابع اصلی درس :

الفرق بین الفرق بغدادی - ملل و نحل شهرستانی - فرق اشیعه نویختی

Wolfson, The Philosophy of Kalam

نام درس : عرفان تطبیقی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : تطبیق مکاتب عرفانی ادیان بزرگ جهان

مرفصل دروس :

بررسی تعاریف عرفان ، خصوصیات کلی مکاتب عرفانی شرقی و غربی ،
هستی شناسی ، انسان شناسی ، مراتب سیر و سلوک عرفانی در مکاتب
مختلف ، وجوه اشتراک و مشابهت ، وجوه اختلاف ، اشاره به ادبیات
عرفانی مکاتب ، سیر افکار عرفانی در مکاتب مختلف .

Marquette, Comparative Mysticism.

R. Otto, Mysticism - East and West, Introduction;

T. S. Kappone, Introduction, Stanley Spencer,

Mysticism in Religion.

ارکان

نام درس : روشهای تحقیق در ایران

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی روشها

سر فصل دروس :

بحث درباره عقاید و آراء ماکس وبر ، امیل دورکهایم ، ویلیام جیمس ،

لتروید ، کارل گوستاو یونگ ، رودلف اوتو ، میرچا الیاده ، سیرعقاید

روش شناسی :

منابع اصلی درس :

روش تاریخی ، روش جامعه شناسی ، روانشناسی ، پدیده شناسی ادیان

M. Eliade, Sacred and Profane, Introduction

Phenomenology of Religion, in Encyclopedia of

Religion, ed. M. Eliade;

E. Durkheim, The Elementary forms of religious
life, Introduction;

Wach, Joachim, Sociology of Religion.

نام درس : جامعه‌شناسی دین

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پوشن‌یاز :

هدف : شناخت نظریه‌های جامعه‌شناسی ادیان ، نقد

و بررسی نظریه‌ها و تعاریف .

سر فصل‌دروس :

تعاریف ، نقدتعاریف ، فرق جامعه‌شناسی عمومی و جامعه‌شناسی
دینی ، دین‌درجوامع ابتدائی و جوامع جدید ، تاثیردین‌درنهادهای
اجتماعی ، تاثیر تحولات اجتماعی‌درنهادهای دینی ، بحث درآراء
امیل دورکهایم ، ماکس وبر ، ویلیام جیمس ، یواخیم واخ .

منابع اصلی :
Wach, Joachim, Sociology of
religion.

Encyclopedia of Religion, ed. M. Eliade.

نام درس : شناخت مآخذ

تعداد واحد : ۴ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت تحلیلی مآخذ و مراجع تاریخ و تمدن ملل اسلامی و احاطه یافتن بر مراجعه و استفاده عملی از آنها .

سرفصل دروس : پس از معرفی و نقد منابع اصلی درس توسط دانشجویان و بحث در باب آنها در کلاس، متون عمده اصلی بر حسب نوع آنها (تواریخ عام، تواریخ محلی، تواریخ مربوط به خاندانها، تراجم، رجال، ۰۰۰) یا بر حسب دوره‌های تاریخی (منابع راجع به صدر اسلام، امویان، دوره اول عباسیان، ۰۰۰) یا ۰۰۰ برای بررسی تحلیلی و تهیه گزارش و عرضه آن به صورت سمینار، میان دانشجویان تقسیم می‌گردند :

منابع اصلی:

اهم کتب و رسالات اصلی مربوط به تاریخ و تمدن اسلامی مذکور در:

کشف الظنون (حاجی خلیفه)، ایضاح المکنون و هذیه العارفين، کشف الحجب، ۰۰۰
بفدادی، الذریعة الی تصانیف الشیعه (آقابزرگ تهرانی)، تاریخ التورات
العربی (فواد سزگین) فهرست (ابن ندیم)، کشف الحجب، ۰۰۰

منابع فرعی:

۱. کتابشناسی تاریخ ایران بعد از اسلام: عبدالحسین زرین کوب.

۰۲. مدخل تاریخ شرق اسلامی: ژان سوازه.

۰۳. ادبیات فارسی: چارلز استوری

۰۴. تاریخ ادبیات عربی: کارل بروکلمان

۰۵. اکتفاء القنوع: مناهج التألیف...

نام درس : اسلام و ایران

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی تحقیقی خدمات متقابل اسلام و ایران

سر فصل دروس : زمینه تاریخی (ایران در زمان ساسانیان ، روابط ایران و عرب

پیش از اسلام ، علل پیروزی مسلمانان بر ایران ، چگونگی گسترش اسلام در ایران) .

دوره امویان (عرب در ایران ، موالی و اعراب ، ابو مسلم و دعوت عباسیان) .

نفوذ ایرانیان در دستگاه خلافت (نفوذ سیاسی ، تاثیرات اداری ، مالی ، تشریفات ،

آداب و رسوم) .

خدمات متقابل علمی و فرهنگی ، نقش ایرانیان در پیش برد فرهنگ و تمدن اسلامی (لغت

و صرف و نحو ، فقه و حدیث و تفسیر ، تصوف و عرفان ، فلسفه و کلام ، تاریخ و جغرافیا ،

پزشکی ، ریاضیات ، علوم طبیعی ، هنر و معماری) .

منابع اصلی:

آثار جاحظ ، ابن قتیبه دینوری، العقد الفرید، فهرست ابن ندیم، غرر الملوک
ثعالی، آثار ابن مقفع، طبری، یعقوبی، مسعودی، ابن اثیر، وفيات الاعیان
ابن خلکان، مقدمه ابن خلدون، آثار الوزراء، جهشیاری، تجارب الامم ابن
مسکویه، رسوم دار الخلافه هلال صابی، عیون الانبیاء ابن امییه، الاغانی،
فتوح البلدان، و منابع عمده دیگر ...

منابع فرعی:

فرهنگ ایرانی و تاثیر آن در تمدن عرب و اسلام (دکتر محمد محمدی)، خدمات
مقابل ایران و اسلام (شهید مطهری)، ایران و تمدن ایرانی (کلمان هوار) ، —
تاریخ علم در ایران (دکتر مهدی فرشاد)، تمدن ایرانی (جمعی از خاورشناسان) ،
ایران در زمان ساسانیان (گریستن سن)، تاریخ ایرانیان و عربها در زمان
ساسانیان (تئودور نلدکه)، آثار نویسندگان معاصر عرب (طه حسین، شوقی ضیف ،
احمد امین، مصطفی صادق رافعی، انیس مقدسی، حنا الفاخوری) .

نام درس : جغرافیای تاریخی اسلام (۱)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی سیرتاریخی علم جغرافیا در اسلام و شناخت مکاتب -

جغرافیائی و کتاب شناسی تحلیلی منابع جغرافیائی تاریخی اسلام.

سرفصل دروس : تعریفات ، زمینه تاریخی ، دوره اخذ ترجمه (تاثیرات هند ،

ایران ، یونان) ، آثار منجمان در زمینه جغرافیای نجومی -

(آثار کندی ، سرخسی ، فرغانی ، ابومعشر بلخی ، اخوان المفا

ابوریحان بیرونی) ، تالیفات در جغرافیای عمومی (ابن خردادبه

قدامته بن جعفر ، یعقوبی ، ۰۰۰) .

بررسی مکاتب جغرافیایی (۱ - مکتب عراق : بررسی تحلیلی آثار

پیروان این مکتب ، ۲ - مکتب بلخی : بررسی تحلیلی آثار این

مکتب) .

بازرگانی و ادبیات جغرافیایی (ادبیات سرزمینی)

دوره انحطاط علم جغرافیا .

منابع اصلی درس جغرافیای تاریخی اسلام (۱)

المسالك والممالك (ابن خردادبه) ، البلدان (یعقوبی) ،

البلدان (ابن فقیه) ، اطلاق النفیسه (ابن رسته) ، کتاب

الخراج (قدامته بن جعفر) ، مسالك و ممالك (اصطخری) آثار

مسعودی ، صورة الارض (ابن حوقل) ، حدود العالم ، احسن

التقاسیم (مقدسی) ، عجایب الهند (ابن شهریار) ، آثار -

بیرونی ، معجم ما استعجم (بکری) ، نزهة المشتاق (ادیبی) ، اشارات
(هروی) ، معجم البلدان (یاقوت) ، الجغرافیا (ابن سعید) ، آثار-
البلاد (قزوینی) ، تقویم البلدان (ابی الفدا) نزهة القلوب (مستوفی) ،
رحله (ابن جبیر و ابن بطوطه) ، تاریخ ادب الجغرافی (کراچکوفسکی) ،
دریانوردی اعراب (حورانی) ، سهم مسلمانان در جغرافیا (نفیس احمد) ،
خطط (مقریزی) ، ...

نام درس : تاریخ نهادهای آموزشی در اسلام

تعداد واحد : ۴ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : بررسی تحقیقی اصول و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و سیر

تاریخی آموزش و پرورش و سازمانهای آموزش در سرزمینهای اسلامی .

سرفصل دروس : مقدمات (فلسفه تعلیم و تربیت در اسلام، منابع معرفت از دیدگاه مذاهب و فرق اسلامی)، بررسی آراء و افکار متفکران بزرگ اسلامی (فارابی، ابن سینا، غزالی، خواجه نصیر، ابن خلدون، شهید ثانی)، شیوههای تعلیم و تعلم، مواد و کتب درسی، القاب و عناوین علمی، کتابخانهها و مراکز علمی، تحقیق در پایگاههای آموزشی، بررسی تحول و تطور آنها (خانه، مسجد، مکتب (کتاب)، دارالقرآنها، (۰۰۰)، مدارس بزرگ (نظیر الازهر، نظامیهها، مستنصریه، ۰۰۰) و تاثیر آنها در دانشگاههای کهن غربی، منابع مالی و سازمان اداری و آموزشی این مراکز، نقد و استنتاج از روشهای مفید و مطلوب و روشهای نامطلوب و زیانبخش، تلاقح روشهای کهن و جدید (دانشگاهها و مدارس جدید به شیوه غربی).

ر (۶۸/۱۱/۱۰)

منابع اصلی :

قرآن کریم ، مجموعه‌های حدیث ، تفاسیر قرآن ، کتب سیرو مغازی ، تواریخ عام
امیل نظیر طبری ، مسعودی ، ... ، کتب تذکره و تراجم و رجال مانند وفيات الاعیان ،
طبقات الشافعیه ، طبقات الشیعه ، ... ، فهرست ابن ندیم ، ادب الدنيا والدين
ماوردی ، منیة المرید شهید ثانی ، الاحیاء ، نزالی ، المحجة البيضاء فیض ، ...

منابع فرعی :

التربية والتعليم في الاسلام (اسعدطس) ، النظام الربوی فی الاسلام (باقر شریف
قرشی) ، آداب تعلیم و تربیت (دکتر سید محمد باقر حجتی) ، تاریخ آموزش و —
پرورش در اسلام (دکتر شبلی) ، مدارس نظامیه ، دانشگاه‌های بزرگ اسلامی (دکتر کسائی) ، ...

نام درس : جغرافیای تاریخی (۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : کسب مهارت لازم در چگونگی تحقیق علمی در زمینه جغرافیای

تاریخی سرزمینهای اسلامی .

سر فصل دروس : مطالعه و تحقیق عملی مبتنی بر روشهای علمی و دانشگاهی

زیر نظر استاد راهنما و استادهمین درس درباره جغرافیای

تاریخی يك منطقه ، يك ایالت یا يك شهر و تدوین و تالیف

حامل تحقیقات برای عرضه در کلاس و احیاناً در مجلات

پژوهشی .

یادآوری : استاد این درس در صورت تشخیص ضرورت ، کلیاتی

درباره جغرافیای تاریخی سرزمینهای اسلامی به هرنحوی که

مفید بداندمطرح خواهد ساخت یادانشجویان رابه مطالعه

کتابهایی در این باب (نظیر جغرافیای تاریخی سرزمینهای

خلافت شرقی) ملزم خواهد کرد .

منابع اصلی :

نگ : منابع درس جغرافیای تاریخی (۱)

نام درس : شرق شناسی و مستشرقان
تعداد واحد : ۲
نوع واحد : نظری
پیشنیاز :
هدف : نقد و بررسی تحلیلی شرق شناسی و آثار مستشرقان (اسلام شناسان)

سر فصل دروس : تاریخ شرق شناسی ، انگیزه ها و اهداف ، تاثیرات و نتایج آن در

جهان اسلام .

مراکز و مکتبهای شرق شناسی ، موزه ها و دیگر موسسات وابسته

به شرق شناسی ، مستشرقان بزرگ ، نقد آثار مهم آنان به ویژه

دایره المعارف اسلام طبع اروپا و ترجمه عربی آن (طرح این

مباحث توسط دانشجویان با راهنمایی استاد راهنما و نظارت

و ارشاد استاد این درس) .

آثار مشهور و مهم خود شرق شناسان (اعم از ترجمه شده یا به

زبان اصلی) .

منابع فرعی درس :

- المستشرقون : ترجمه نجیب العقیقی

- اسلام شناسی در اروپا از آغاز تا قرن بیستم : فوک

- تاریخ اسلام شناسی در شوروی : لمبتون

- مطالعات شرق شناسی : آربری

- اروپا و عرب در قرون وسطی : ن . دانیل

- اسلام و غرب : ن . دانیل ، خاورشناسی در روسیه : و . بارتولد
- اسلام از نظر ولتر : جواد حدیدی ، و مقالاتی نظیر " اسلام از
دریچه چشم مسیحیان " : مجتبی مینوی ، و مجله های ادواری مهم
شرق شناسی .

نام درس : مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در سرزمینهای شرقی اسلامی

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پوشنیاز :

هدف : احاطه در حد تخصص در زمینه تاریخ سیاسی اجتماعی و فرهنگی خلفا و

خاندانهای حکومتی معاصر آنان در سرزمینهای شرقی اسلامی تا سقوط بغداد به دست مغول.

سرفصل ترویس :

خلفای راشدین (تاریخ سیاسی و اجتماعی : مرتدان، مدعیان پیامبری، فتوحات خوارج، ۱۰۰۰)

دولت اموی (تاریخ سیاسی و اجتماعی و فرهنگی : منازعات داخلی، فتوحات، سازمانهای سیاسی، اداری و قضایی، گروهها و فرق دینی و مذهبی، طبقات اجتماعی، علوم و هنرها، انحطاط و سقوط).

دولت عباسی (تاریخ سیاسی و اجتماعی و فرهنگی : دعوت، دوران طلایی عباسیان،

از آن پس، اشکال حکومتی، نظام اداری، نظام قضایی، نظام مالی، نظام آموزشی، نظام

مستقل، سازمانهای دولتی، اقتصاد، فرهنگ، علوم و هنر، طبقات اجتماعی، نفوذ ترکان، ضعف تا انحطاط و سقوط).

منابع اصلی درس :

علاوه بر منابع اصلی و کهن که در درس عمومی شناخت مآخذ مورد بررسی تحلیلی

قرار گرفته است، منابع معرفی شده در کتاب "مدخل تاریخ شرق اسلامی" (فصل

شانزدهم و فصل هفدهم) و کتاب یادنامه علامه امینی (فصل بیستم، منابع تاریخ

تشیع) باید ملاحظه گردد.

نام درس : مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در مصر و شام

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : احاطه در حد تخصص در زمینه تاریخ سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مصر و شام تا تسلط عثمانیان بر قاهره.

سرفصل دروس :

تاریخ و تمدن شام و مصر در عصر پیامبر و خلفای راشدین، امویان، عباسیان، طولونیان، اغالبه، اخشیدیان، فاطمیان (تبلیغات اسماعیلی، نسب فاطمیان، اسماعیلیه و قرامطه، خلافت فاطمی)، آل زنگی، جنگهای صلیبی، ایوبیان، مماليك (بحری و برجی)، خلافت تشریفاتی عباسیان، سلطه عثمانیان بر شام و مصر، همراه با مطالعه تاریخ فرهنگ و تمدن این دو منطقه در هر عصر، مشتمل بر سازمانهای سیاسی و اداری و لشگری، نهادها و آثار علمی و فرهنگی و هنری - فرق

منابع اصلی:

همه منابع و مأخذی که در درس "شناخت مأخذ" و درس "تاریخ خلفا و خاندانهای حکومتی" معرفی شده است.

نام درس : مطالعه تحلیلی تاریخ اسلام در مغرب و اندلس

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : احاطه در حدتخصص در تاریخ سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی مغرب و اندلس .

سرفصل دروس :

تاریخ سیاسی و اجتماعی افریقیه و مغرب (ولات اموی ، ولات عباسی ، رستمیان ، ائمه نفوسه ، بنی مدراد، ادارسه ، اغالبه ، بنی زیزی ، بنی جماد ، بنی عمام ، بنی مفرأوه ، مرابطان ، موحدان ، بنی حفص ، بنی زیان ، بنی مرین مطاسیان ، شریفان مراکش تا سلطه عثمانی ، سازمانهای سیاسی و اقتصادی آثار علمی و هنری) .

تاریخ سیاسی و اجتماعی اندلس (ولات اندلس از پیروزی طارق تا ورود عبدالرحمن داخل ، حکومت اموی ، برخوردهای داخلی و خارجی ، خلافت اموی در قرطبه سازمانهای سیاسی و اقتصادی و اجتماعی ، اقدامات تعلیماتی و فرهنگی ، آثار هنری ، سلطه ابن ابی عامر ، عبّادیان ، بنی حمود ، بنی زیزی ، بنی جهود ، بنی آل کورین ، بنی هود ، آثار علمی و هنری ، سقوط غرناطه ، اخراج نهایی مسلمانان از اسپانیا ، بررسی آثار فرهنگی و تمدن اسلامی در اسپانیا) .

تاریخ اسلام در مقلیبه (سیسیل) ، اقرایش (کرت) ، و دیگر جزایر دریای مدیترانه .

منابع اصلی درس :

علاوه بر تواریخ عام و اصلی مذکور در درس شناخت مآخذ :
کتاب الو لاه و القضاة (کندی) . کتاب العبر (ابن خلدون) ، الخطط (مقربزی) .
النجوم الزاهرة (ابن تفری بردی) ، صبح الاعشی (قلقشندی) ، نفع الطیب
(مقرب تلمسانی) ، بغیة الملتئم (مسی) ، البیان (ابن عذارى) ،
روض القرطاس (ابن ابی زرع) ، المغرب (ابن سعید) ، تاریخ افتتاح الاندلس
(ابن قوطیه) ، المعجب (عبدالواحد مراکشى) ، الحلة السیراء (ابن -
الایبار) ، الاحاطه فی اخبار غرناطه (ابن خطیب) ، الحلل (همو) ،
المونس فی اخبار افریقیه و تونس (ابن ابی دینار) ، طبقات (قاضى ماعد)
صفه المغرب (ادریسی) ، المقنن (ابن حیان) ، تاریخ الموحدين (زرکشی) .
ذخیره (ابن بسام) ،

سایر منابع :

تاریخ اندلس (دکتر آیتی) ، تاریخ الاندلس (یوسف اشباح) ، آثار حسین
مونس و غبان ، تاریخ اسپانیای اسلامى (گونز الزبالنیا) ، مطالعاتی
درباره تاریخ علوم در اسپانیا (میلاس والی کروزا) ، شهرهای اسلامى اسپانیا
(تورس بالباس) هنر اسپانیا (همو) ، اسپانیا و اسلام (کروز ناندز) ،
اسپانیا و اسلام (سانچز آلبورنوز) ، اسپانیای اسلامى (همو) ، تاریخ
افریقای شمالی (ژولیان) ، تاریخ مراکش (تراس) ، تاریخ اسپانیا در دوران -
اسلامى (لوی پردو انسال) ، اسلام در اسپانیا (تراس) ، تاریخ مسلمانان در
سیبیل (نالیسو)

نام درس : مظاهر تفکر اسلامی در تمدن ملل مسلمان

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : شناخت و مطالعه تاثیر اعتقادات و تفکرات اسلامی در تمدن ملل مسلمان و سیر تحول این مظاهر در میان ملل مختلف .

سرفصل دروس :

طرح و شناخت اصول اعتقادات و اندیشه‌های بنیادین اسلام به عنوان زمینه لازم تحقیق و مطالعه بحث اصلی . تتبع و بررسی مظاهر این اصول و اندیشه‌ها در هر یک از ابعاد گوناگون تمدن و فرهنگ ملل مسلمان (حکومت، سازمانهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی، اخلاق، آداب و رسوم، هنر و معماری و ...) .

منابع اصلی :

همه منابع اصلی و مهمی که در درس " شناخت مآخذ " همین دوره مورد بحث و شناسایی قرار می‌گیرد نظیر کتب تاریخی، مدن و سخن، پیرانیا، سرمدی و ... کتب ادب و امثال و اساطیر، ...) .

منابع فرعی :

همه کتب و مقالات تحقیقی که در زمینه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، حکومت، سازمانها و نهادهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی، هنر و معماری، آداب و رسوم، اخلاق و ... ملل و جوامع مسلمان تالیف شده است .